

På jobb jakt i

En ung mann i middelalderen fulgte som regel i farens og farfarens fotspor når det gjaldt yrkesvalg. Men var han av riktig støpning, kunne han bryte ut av den sosiale arven og drive det overraskende langt.

AV PELLE STAMPE

Vil du oppleve fremmede land?

Vi kan tilby: Variert arbeid med utstrakt reisevirksomhet og åndeløs spenning hver dag. Lønn etter resultat, med mulighet for bonus i travle perioder.

Vi forventer:

- At du kan arbeide både selvstendig og i team
- At du er i god fysisk form og ikke er redd for å trø til
- At du har med eget fottøy, skjold og spyd

LEIESOLDAT

Krig ga muligheter

Leiesoldater ble som regel dårlig lønnet, men plyndringer kunne gjøre dem rike.

Krigføring var et populært arbeid i middelalderen. Hester og rustninger var imidlertid ekstremt dyre, så det var forbeholdt overklassen å være riddere. Hvis det klødde i sverdarmen på vanlige borgere, måtte de leie seg ut som fotsoldater. Lønnen var ikke noe å skryte av, og den holdt ikke til stort mer enn kosten og utgiftene til spyd, skjold, lærbrynje og hjelm, som var standardutrustningen for fotfolk. Til gjengjeld kunne plyndringen av en rik by eller løsesummen for en tilfangetatt ridder sikre en leiesoldat økonomisk livet ut. Krigshåndverket var derfor en av de få mulighetene fattige hadde for å bryte ut av middelalderens fasttømrede samfunnshierarki.

Yrket som leiesoldat var livsfarlig, men til gjengjeld kunne det også gi raske penger.

AKG-IMAGES

middelalderen

Er du glad i frisk luft?

BONDE

Vi kan tilby: En lett rutinepreget 96-timers arbeidsuke med store doser frisk luft, pryl og grov utnyttelse.

Vi forventer:

- At du har med deg familien
- At du er ærlig og pliktoppfyllende
- At du er uambisiøs og kjenner din plass

Blodslit for bønder

Å være bonde i middelalderen var ikke noe å trakte etter. De fleste var leilendinger og leide jorden av en godseier. På 1200-tallet betydde det at gods-eieren skulle ha minst en tidel av kornavlingene, og at bon-den dessuten blant annet måtte pløye og så deler av godseierens jord gratis.

For å tjene nok til å overleve var også bøndene og de eldste barna deres nødt til å arbeide som dagleiere for godseieren tre dager i uken. Arbeidet på jordene og for godseieren betydde at bøndene ofte arbeidet seksten timer i døgnet, seks dager i uken.

Skulle bøndene overleve, måtte hele familien bidra på jordene.

Et godt hjerte

TIGGERMUNK

Vi kan tilby: Variert arbeid uten lønn, men til gjengjeld gode muligheter for en pen bonus i det hinsidige.

Vi forventer:

- Solid tro
- Latinkunnskaper
- Absolutt sølibat

Tiggermunker hjalp de svake

På 1200-tallet ble tiggermunkeordener som for eksempel Fransiskanerordenen populære. Ordrens strenge regler var tuftet på fattigdom, lydighet og kyskheter. Fransiskanerne og andre tiggermunker fulgte Jesu og disiplenes eksempel ved å vandre fra by til by og hjelpe samfunnets svakes-te. Munkene ga fattige mat og pleide de syke. Særlig nøt de leprasyke, eller spedalske, som ingen andre torde nærme seg av frykt for å bli smittet, godt av tiggermunkenes støtte. Livet blant fattige og syke betydde imidlertid at risikoen for at tiggermunkene selv ble alvorlig syke, var stor.

1200-tallets tiggermunker gjorde det til en dyd å leve fattig.

Frisør med spesialtalenter

BARTSKJÆR

Vi kan tilby: En trygg håndverksjobb med en avslappet omgangstone. Gjennom arbeidet vil du også stifte nært bekjentskap med mange forskjellige mennesker.

Vi forventer:

- At du er stø på hånden
- At du tåler synet av blod
- At du kan ta raske beslutninger

Barberen stelte både hår og sår

Middelalderens barber, den såkalte bartskjæren, måtte både kunne klippe hår, barbere skjegg og operere kropp. Normalt var det munk og utdannede leger som tok seg av de syke. Men da paven forbød munke-ne å operere fordi de ikke fikk spille blod, ble det i stedet en oppgave for bartskjæren. Hans ferdigheter med barberkniven gjorde at han også kunne operere, amputere og årelate. Yrket ble derfor regnet som et håndverk på linje med tømreryrket.

Selv kraniebrudd tok bartskjæren seg av.

Solid familiebedrift søker juniorpartner

Vi kan tilby: Først og fremst ekteskap med sjefens datter, da bedriften står overfor et generasjonsskifte. Av andre ting kan nevnes at arbeidsplassen ligger i tidligere naturskjønne omgivelser, langt unna byens hektiske folkevrimmel.

Vi forventer:

- At du fører slekten videre
- At du kan tåle sterk lukt
- At du nyter dine kollegers selskap – hele tiden

GARVER

Stanken tvang frem giftermål innenfor bransjen

Garverne var uunnværlige i middelalderen, men stanken fra arbeidet deres var så stram at ingen orket å omgås dem.

Garveren hadde et av middelalderens viktigste, men også mest illeluktende yrker. Enorme mengder skinn gikk med til plagg som jakker, støvler og belter.

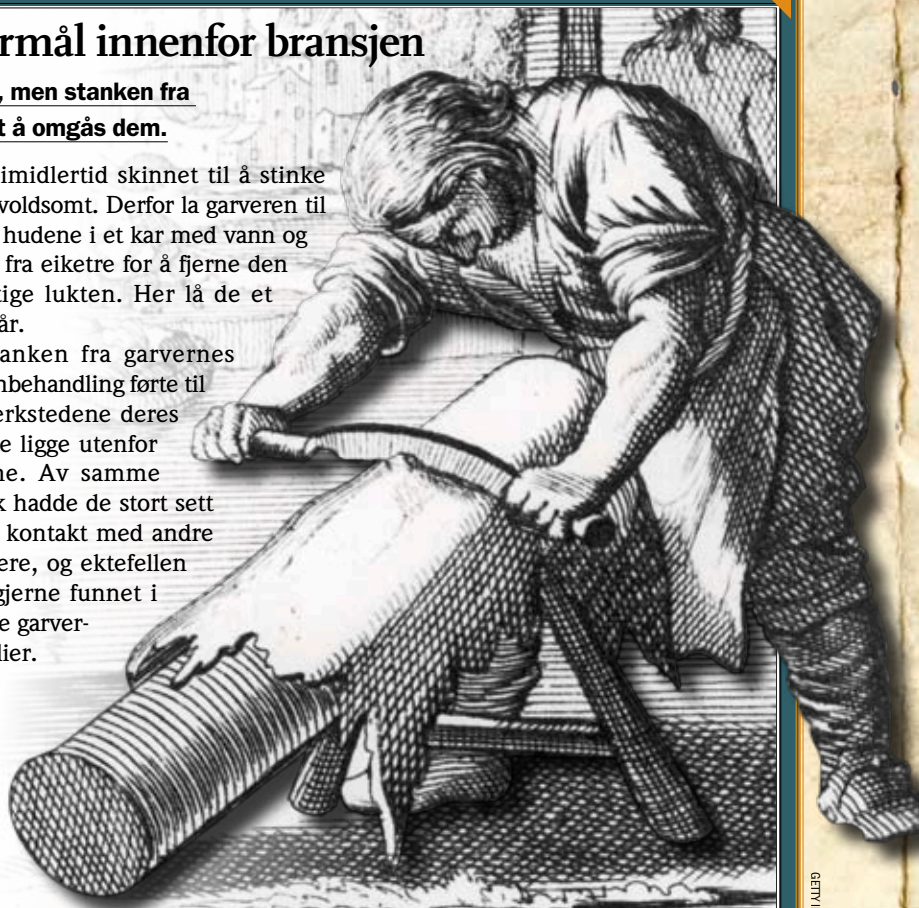
Men før skinn kunne brukes til noe, måtte det innom garveren. Han la hudene i et kar som inneholdt en blanding av lesket kalk, vann og gammel urin, og her ble de liggende i ukevis. Behandlingen gjorde det enklere å fjerne kjøtt, fett og hår når garveren gikk i gang med å rense hudene med en skrape.

Deretter ble skinnene lagt i en blanding av vann og hundeadføring, som fjernet den leskede kalken og samtidig gjorde det stive skinn mykt. Hundeadføring inneholder nemlig en type enzymer og magesyre som hunden skiller ut for å bryte ned maten. Urinen og avføringen

fikk imidlertid skinnene til å stinke noe voldsomt. Derfor la garveren til slutt hudene i et kar med vann og bark fra eiketre for å fjerne den kraftige lukten. Her lå de et helt år.

Stanken fra garvernes skinnbehandling førte til at verkstedene deres måtte ligge utenfor byene. Av samme årsak hadde de stort sett bare kontakt med andre garvere, og ektefellen ble gjerne funnet i andre garverfamilier.

Garveren rengjorde skinn med urin og en skrape.

GETTY IMAGES

Tåler du høyder?

Vi kan tilby: Stort ansvar, og at arbeidet ditt fortsatt står om tusen år. I tillegg garanterer vi at du vil lære noe nytt for hver dag som går.

Vi forventer:

- At du tør å gå helt nye veier
- At du ikke har høydeskrekk
- At du har stor tålmodighet

Byggmestre var middelalderens stjerner

Det lå stor prestisje i å være byggmester i middelalderen. Fra midten av 1100-tallet skjøt de gotiske katedralene opp i biskopenes byer. Ansvaret for både utformingen, holdbarheten og oppføringen lå hos byggmesteren. Byggmesteren var derfor i lære i nesten en mannsalder for å

sikre at han fikk kjennskap til alle håndverkene som inngikk i oppføringen av en katedral. Først da var han klar til å gå i lære direkte under byggmesteren. Ofte fikk byggmesteren aldri gleden av å se det ferdige resultatet. Mange katedraler tok nemlig flere hundre år å bygge helt ferdig.

Middelalderens byggmestre måtte ha peiling på alt innen byggearbeid.

BYGGMESTER

LESSING ARCHIVES

Treffer du med ett hogg?

BØDDEL

Vi kan tilby: Middelalderens beste lønn og arbeidsplass med sentral beliggenhet. Arbeidstiden er stort sett behagelig kort.

Vi forventer:

- At du kan leve isolert
- At du har sans for drama
- At du også kan utøve tortur

Bøddelen var avskydd av alle

Jobben som offentlig ansatt bøddel var en av de best lønnede i middelalderen. Men yrket krevde også sin mann.

Bøddelyrket var ikke noe for sarte sjeler, men lønnen var god.

De aller fleste henrettelsene foregikk ved henging, men i mange tilfeller ble de dømte dømt til halshogging. Sistnevnte foregikk med en øks som så mer fryktingytende ut enn den var praktisk anvendelig. Ofte måtte bøddelen hogge flere ganger før hodet var skilt fra kroppen. Den dømte kunne imidlertid betale ham en skilling for å slippe øksen. Ved grove forbrytelser som landsforræderi var bøddelen i tillegg pålagt å torturere den dømte. Lønnen gjorde bøddelen i stand til å bo ganske så romslig og behagelig, men på den annen side var han og familien mer avskydd enn selv forbryterne han henrettet.

Frister arbeid i maktens korridorer?

EMBETSMANN

Vi kan tilby: Et utfordrende arbeid i luksuriøse omgivelser tett på landets regent.

Vi forventer:

- At du elsker makt
- At du er kongetro
- At du kan regne

Embetsmenn trakk i trådene

Middelalderens konger var avhengig av å kunne rådføre seg med tidens klokeste hoder. Disse utarbeidet i tillegg lover og førte regnskap over rikets finanser. Embetsmennene var utdannet av kirken eller ved universitetet, og hadde som regel stor makt. Enkelte var så mektige at kongene var helt avhengige av rådene deres.

Det krevde hjerne og listighet å være embetsmann.

LES MER

• Christopher Dyer: *Everyday Life in Medieval England*, Hambledon & London, 2003
• Joann Jovinelly: *The Crafts and Culture of a Medieval Town*, Rosen Publishing Group, 2006

• www.medieval-life-and-times.info/medieval-life/index.htm

Er du lei av 8 til 16-dagen?

NATTMANN

Vi kan tilby: Arbeidstid fra midnatt til tidlig morgen, men til gjengjeld med stor grad av spenning. Du får din egen hestekjerre med tilhørende tønne, arbeidsoppgavene gir god mosjon. Dessuten vil du både arbeide og bo sammen med dine gode kolleger.

Vi forventer:

- At du har med egen bøtte og spade
- At du ikke er redd for skitt under neglene
- At du ikke lider av nattblindhet

Latrinetømmeren fikk bare arbeide om natten

Yrket som latrinetømmer – populært kalt «nattmann» – dukket opp på 1200-tallet da det i mange storbyer ble forbudt å tømme potten på gaten. I stedet ble det oppført offentlige latriner, mens de rike fikk egne av-

treder. Begge deler skulle tømmes. Derfor kjørte nattmennene fra latrine til latrine og tømte dem over i tønner som de hadde bak på kjerren. Det øverste laget var flytende og lett å fjerne med en bøtte. Men det

nederste var sammenpresset og måtte graves ut med en spade. En umiskjennelig lukt satte seg i nattmennene. Derfor fikk de bare arbeide om natten i skjær av talglys, og de måtte bo i bestemte bydelar.

Nattmenn tjente mer enn det dobbelte av en håndverkersvenn.